

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2014 roku

Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia Wydział VIII Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Paweł Wiśniewski

Protokolant: Anna Hrydziuszko

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku L. P. i W. P. (1)

przy udziale W. P. (2), O. B., L. Ż. i J. N.

o podział majątku wspólnego i dział spadku

I. ustala, że w skład majątku wspólnego A. B. i M. B. wchodziły:

- prawo własności nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), z którym związany jest udział w nieruchomości wspólnej w wysokości 6/100 części, o wartości 251.000 zł (dwieście pięćdziesiąt jeden tysięcy złotych),

- prawo własności nieruchomości gruntowej położonej w P. (nr działki (...)), dla której Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), o wartości 100.000 zł (sto tysięcy złotych);

II. ustala, że udziały A. B. i M. B. w majątku wspólnym były równe;

III. ustala, że w skład spadku po A. B. wchodziły udziały w wysokości 1/2 części w składnikach majątkowych opisanych w punkcie I sentencji postanowienia;

IV. ustala, że w skład spadku po M. B. wchodziły:

- udział w wysokości 1/2 części w opisanym w punkcie I sentencji postanowienia prawie własności nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...),

- udział w wysokości 5/8 części w opisanym w punkcie I sentencji postanowienia prawie własności nieruchomości gruntowej położonej w P.;

V. dokonuje podziału majątku wspólnego A. B. i M. B., działu spadku po A. B. oraz działu spadku po M. B. w następujący sposób:

- opisane w punkcie I sentencji postanowienia prawo własności nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...) przyznaje wnioskodawcy W. P. (1) w udziale w wysokości 1/2 części oraz wnioskodawczyni L. P. w udziale w wysokości 1/2 części,

- opisane w punkcie I sentencji postanowienia prawo własności nieruchomości gruntowej położonej w P. przyznaje w całości wnioskodawcy W. P. (1),

- zasądza od wnioskodawcy W. P. (1) na rzecz wnioskodawczyni L. P. kwotę 31.250 zł (trzydzieści jeden tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) tytułem dopłaty do udziału w spadku po M. B., płatną w terminie roku od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia w zapłacie,

- zasądza od wnioskodawcy W. P. (1) na rzecz uczestniczki postępowania W. P. (2) kwotę 34.686,85 zł (trzydzieści cztery tysiące sześćset osiemdziesiąt sześć złotych i osiemdziesiąt pięć groszy) tytułem spłaty udziału w spadku po M. B., płatną w terminie roku od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia w zapłacie,

- zasądza od wnioskodawcy W. P. (1) na rzecz uczestnika postępowania O. B. kwotę 23.124,56 zł (dwadzieścia trzy tysiące sto dwadzieścia cztery złote i pięćdziesiąt sześć groszy) tytułem spłaty udziału w spadku po M. B., płatną w terminie roku od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia w zapłacie,

- zasądza od wnioskodawcy W. P. (1) na rzecz uczestniczki postępowania L. Ż. kwotę 23.124,56 zł (dwadzieścia trzy tysiące sto dwadzieścia cztery złote i pięćdziesiąt sześć groszy) tytułem spłaty udziału w spadku po M. B., płatną w terminie roku od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia w zapłacie,

- zasądza od wnioskodawcy W. P. (1) na rzecz uczestnika postępowania J. N. kwotę 11.562,28 zł (jedenaście tysięcy pięćset sześćdziesiąt dwa złote i dwadzieścia osiem groszy) tytułem spłaty udziału w spadku po M. B., płatną w terminie roku od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi w razie opóźnienia w zapłacie;

VI. oddala żądania wnioskodawców zasądzenia od uczestników postępowania W. P. (2), O. B. i L. Ż. zwrotu kosztów pogrzebu M. B.;

VII. oddala żądania wnioskodawców zasądzenia od uczestników postępowania W. P. (2), O. B., L. Ż. i J. N. zwrotu kosztów wykonania grobowca oraz wymiany parapetów;

VIII. oddala żądania wnioskodawców oraz uczestników postępowania W. P. (2) i J. N. o zwrot kosztów postępowania;

IX. tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa nakazuje uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia) następujących kwot: wnioskodawcy W. P. (1) kwoty 2.075,01 zł, wnioskodawczyni L. P. kwoty 3.012,12 zł, uczestniczce postępowania W. P. (2) kwoty 602,42 zł, uczestnikowi postępowania O. B. kwoty 401,62 zł, uczestniczce postępowania L. Ż. kwoty 401,62 zł oraz uczestnikowi postępowania J. N. kwoty 200,81 zł.

Sygn. akt VIII Ns 612/12

UZASADNIENIE

W dniu 14 sierpnia 2012 r. Luba P. i W. P. (1) wnieśli o dokonanie podziału majątku wspólnego A. i M. B. oraz o dokonanie działu spadku po wymienionych osobach.

Wskazali, że w skład majątku wspólnego A. i M. B. wchodziły:

- lokal mieszkalny położony we W. przy ul. (...),
- nieruchomość rolna położona w P., dla której Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...).
- środki na rachunkach bankowych (...) Bank (...) S.A. w łącznej kwocie 36.933,30 zł.

Wnieśli o ustalenie, że udziały małżonków w majątku wspólnym były równe i dokonanie podziału majątku wspólnego oraz działu spadku po wymienionych osobach w następujący sposób:

- przyznanie wnioskodawczyni udziału w wysokości 1/2 części we współwłasności lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...) oraz udziału w wysokości 1/2 części w środkach zgromadzonych na rachunkach bankowych (...) Bank (...) S.A,
- przyznanie wnioskodawcy udziału w wysokości 1/2 części we współwłasności lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...), udziału w wysokości 1/2 części w środkach zgromadzonych na rachunkach bankowych (...) Bank (...) S.A. oraz przyznanie w całości nieruchomości rolnej położonej w P..

Poza tym wnieśli o zasądzenie od każdego z uczestników postępowania W. P. (2), T. N., O. B. i L. Ż. po 408,70 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu M. B..

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia odrzucił wniosek w części dotyczącej T. N. i wezwał J. N. do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania.

W odpowiedziach na wniosek uczestnicy postępowania W. P. (2), J. N., O. B. i L. Ż. przyznali wskazane przez wnioskodawców składniki majątku wspólnego za wyjątkiem środków zgromadzonych na rachunkach bankowych, wnosząc o ustalenie, że środki te wchodziły jedynie w skład spadku po M. B.. Zgodzili się na przyznanie wnioskodawcom lokalu mieszkalnego oraz nieruchomości rolnej, wnosząc natomiast o przyznanie im odpowiednich części środków zgromadzonych na rachunkach bankowych.

W toku dalszego postępowania wnioskodawcy wnieśli o zasądzenie od uczestników postępowania kwoty 11.700 zł na swoją rzecz – solidarnie w częściach wynikających z prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, tytułem zwrotu poniesionych w 2002 r. kosztów wykonania grobowca dla M. B. w wysokości 10.500 zł oraz kosztów wymiany parapetów w lokalu przy ul. (...) w wysokości 1.200 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 17 czerwca 1956 r. A. B. (wówczas P.) zawarła związek małżeński z M. B..

(dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa, k. 83)

A. B. zmarła w dniu 8 lutego 1998 r. we W..

Spadek po niej nabyli W. P. (1) i L. P. - po 1/2 części, a wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne nabyli W. P. (1) w 3/4 części oraz mąż M. B. w 1/4 części.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 18 września 2003 r. w sprawie I Ns 891/03, k. 11.)

W dniu 8 czerwca 2001 r. zmarł natomiast M. B..

Spadek po nim nabyli: L. P. w 1/2 części oraz W. P. (1), T. N., W. P. (2), O. B. i L. Ż. – każdy po 1/10 części.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 20 kwietnia 2011 r. w sprawie IX Ns 16/07, k. 423)

T. N. zmarł w dniu 9 października 2006 r., a spadek po nim nabyli: S. N., W. P. (2) i J. N. – każdy w 1/3 części.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej z dnia 16 kwietnia 2007 r. w sprawie XIV Ns 190/07, k. 214)

S. N. zmarła w dniu 3 października 2012 r., a spadek po niej nabyli: W. P. (2) i J. N. – każdy w 1/2 części.

(dowód: - odpis skrócony aktu zgonu S. N., k. 80,

- postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej z dnia 4 marca 2013 r. w sprawie XIV Ns 1150/12, k. 222)

W skład majątku wspólnego M. i A. B. wchodziło prawo własności nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...) we W..

(dowód: odpis z księgi wieczystej, k. 42-44)

W skład majątku wspólnego M. i A. B. wchodziło także prawo własności nieruchomości gruntowej położonej w S., obejmującej działkę nr (...).

(dowód: - odpis z księgi wieczystej, k. 51-52 oraz 286-287,

- umowa sprzedaży z dnia 4 stycznia 1995 r., k. 419,

- postanowienie o założeniu księgi wieczystej oraz zawiadomienie o wpisach z dnia 27 czerwca 1995 r., k. 419)

Aktualna wartość rynkowa nieruchomości lokalowej położonej we W. przy ul. (...) wynosi 251.000 zł, a aktualna wartość rynkowa nieruchomości gruntowej położonej w S. wynosi 100.000 zł.

(dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu (...), k. 326-357)

W chwili śmierci A. B. (w dniu 8 lutego 1998 r.) w (...) S.A. były prowadzone na rzecz M. B. lokaty terminowe na kwoty 1.000 zł (nr (...) -271-3/1) i 2.000 zł (nr (...) -271-3/2), które zostały zamknięte przed śmiercią M. B..

W tym samym banku prowadzony był wówczas także rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (nr (...)), na którym były zgromadzone środki w wysokości 1.077,21 zł. W dniu śmierci M. B. stan środków na tym rachunku wynosił jedynie 12,82 zł. W dniu 4 kwietnia 2003 r. rachunek został zlikwidowany i wypłacono z niego kwotę 351,10 zł.

W dniu 26 maja 2000 r. na rzecz M. B. została zaś otwarta oszczędnościowa książeczka terminowa nr (...) - (...). W dniu 8 czerwca 2001 r. stan zgromadzonych środków wynosił 5.053,18 zł. W dniu 28 listopada 2005 r. książeczka została zlikwidowana i wypłacono z niej kwotę 5.961,25 zł.

(dowód: - pismo (...) z dnia 7 marca 2014 r., k. 301)

Kwoty 351,10 zł i 5.961,25 zł pobrali wnioskodawcy.

(okoliczność przyznana przez wnioskodawców)

Poza tym na rzecz M. B. prowadzone były w (...) rachunki o numerach (...), (...) i (...).

Po jego śmierci uczestniczka postępowania W. P. (2) wypłaciła z Oddziału (...) we W. z rachunku (...) kwotę 1.941,67 zł, z rachunku (...) kwotę 3.497,90 zł, z rachunku (...) kwoty 21.026,33 zł, 9.304,35 zł oraz 1.163,05 zł. Łączna kwota środków wypłaconych przez W. P. (2) wyniosła 36.933,30 zł.

Wyrokiem z dnia 16 marca 2007 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia skazał W. P. (2) za przestępstwo z art. 284 § 1 k.k. (przewłaszczenia opisanych pieniędzy), zobowiązując ją do naprawienia wyrządzonej szkody przez zapłatę na rzecz wnioskodawców solidarnie kwoty 36.933,30 zł, w terminie dwóch lat od uprawomocnienia się orzeczenia.

(dowód: wyrok Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 16 marca 2007 r. w sprawie o sygn. akt V K 2359/06, k. 142 akt V K 2359/06)

W 2010 r., tj. po wszczęciu postępowania o zarządzenie wykonania kary orzeczonej opisanym wyrokiem sądu karnego, W. P. (2) zapłaciła na rzecz wnioskodawców całą sumę 36.933,30 zł.

(dowody: dowody wpłat w aktach V Ko 1734/09)

Sąd zważył, co następuje:

Na wstępie wyjaśnić należy, że brak było podstaw do ponownego zawieszenia postępowania ze względu na inne toczące się postępowanie cywilne (art. 177 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Z przepisu art. 180 § 1 pkt 4 k.p.c. wynika bowiem, że uzasadnić zawieszenie postępowania może wyłącznie nieprawomocnie zakończone prejudycjalne postępowanie cywilne. Postanowienie sądu drugiej instancji w sprawie o zmianę stwierdzenia nabycia spadku po M. B. było zaś orzeczeniem prawomocnym z chwilą jego wydania, albowiem nie służy od niego żaden zwyczajny środek zaskarżenia (art. 363 § 1 k.p.c.). Prowadzone przed Sądem Najwyższym postępowanie w przedmiocie rozpoznania skargi kasacyjnej nie może zatem zostać uznane za postępowanie prejudycjalne, o którym mowa w art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., a więc uzasadniające zawieszenie postępowania, gdyż skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym wyłącznie wobec prawomocnych orzeczeń (art. 398i k.p.c.). W tej sytuacji brak było podstaw do otwarcia zamkniętej rozprawy i rozpoznania złożonego już po zamknięciu rozprawy niezasadnego wniosku o zawieszenie postępowania.

Nie budziło wątpliwości, że ustawowa wspólność między spadkodawcami A. B. i M. B. istniała w okresie od dnia 17 czerwca 1956 r. do dnia 8 lutego 1998 r., tj. począwszy od daty zawarcia związku małżeńskiego, aż do momentu śmierci A. B..

Udziały byłych małżonków w majątku wspólnym były zaś - w myśl zasady wynikającej z art. 43 § 1 k.r.o. - równe, o czym Sąd orzekł w punkcie II sentencji postanowienia.

Podstawowym zadaniem Sądu w niniejszym postępowaniu było ustalenie składu i wartości majątku wspólnego (art. 684 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c.) oraz składu i wartości spadku (art. 684 k.p.c.), przy jednoczesnym uwzględnieniu reguły, że obowiązek objęcia podziałem składników majątku wspólnego (spadkowego) dotyczy jedynie tych składników, które należały do tego majątku w chwili ustania wspólności (otwarcia spadku) i istnieją nadal w momencie dokonywania podziału (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1989 r., III CZP 52/89, OSNCP 1990/4-5/60; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 1994 r., III CZP 41/94, Lex nr 9107; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1999 r., II CKN 523/98, LEX nr 737256; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 349/12, LEX nr 1314384).

Z tej przyczyny Sąd ustalił, że w skład majątku wspólnego (a w odpowiednich udziałach w skład spadku) wchodziły jedynie opisane powyżej nieruchomości. Wszystkie środki zgromadzone na rachunkach bankowych zostały już bowiem wypłacone, a zatem nie mogły zostać podzielone w niniejszym postępowaniu.

Powyższe stwierdzenie nie oznacza jednak, że w ramach podziału majątku wspólnego (działu spadku) w żaden sposób nie można uwzględnić tych składników majątkowych, które zostały utracone bądź zniszczone już po ustaniu wspólności ustawowej (otwarcia spadku).

Nieuzasadnione zbycie lub roztrwonienie składników majątku wspólnego (majątku spadkowego) uprawnia drugiego z małżonków (innego spadkobiercę) do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego na podstawie art.

415 k.c. Rozliczenie tego roszczenia w ramach postępowania o podział majątku wspólnego (działu spadku) przeprowadzić można przez doliczenie do wartości majątku wspólnego (majątku spadkowego) kwoty, którą jeden z małżonków (spadkobierców) zobowiązany jest zwrócić, a następnie zaliczenie jej na udział małżonka (spadkobiercy) zobowiązanego do zwrotu (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2000 r., V CKN 25/00, LEX nr 1129169).

Szczególną sytuacją uzasadniającą dokonanie takiego rozliczenia jest samowolne rozporządzenie środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym bez zgody drugiego z małżonka (innego spadkobiercy).

Sąd doszedł do przekonania, że w ramach podziału majątku wspólnego i działu spadku po A. B. nie ma podstaw do dokonywania opisanych rozliczeń, pomimo że w chwili śmierci A. B. na rachunkach bankowych prowadzonych na rzecz jej męża M. B. były zgromadzone środki w łącznej kwocie 4.077,21 zł, które jednak przed śmiercią M. B. zostały w różny sposób wypłacone. Biorąc pod uwagę wysokość tych środków oraz stosunkowo długi okres w jakim po śmierci A. B. środki te pozostawały w wyłącznej dyspozycji M. B., można bowiem przyjąć domniemanie, iż spadkodawca przeznaczył je w całości na własne, usprawiedliwione potrzeby związane z utrzymaniem, co nie rodzi obowiązku ich rozliczenia (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., II CSK 203/08, LEX nr 548801).

Rozliczeniu podlegała natomiast całość środków zgromadzonych na rachunkach bankowych spadkodawcy M. B., które zostały wypłacone już po jego śmierci. Nie budzi przy tym wątpliwości, że wszystkie środki w łącznej kwocie 43.245,65 zł (36.933,30 zł, 5.961,25 zł oraz 351,10 zł) ostatecznie otrzymali wnioskodawcy i w żadnym zakresie nie podzielili się nimi z pozostałymi spadkobiercami. Ponieważ nic innego nie wynika z dokonanych ustaleń faktycznych, Sąd przyjął przy tym, że każdemu z wnioskodawców przypadła połowa wskazanej sumy, tj. kwota 21.622,825 zł, którą przy dokonywaniu rozliczeń Sąd zaliczył na poczet należnych udziałów.

Ustalając wartość składników majątkowych podlegających podziałowi, a więc nieruchomości, Sąd opierał się na opinii powołanego w sprawie biegłego, która uwzględniała nie tylko aktualne ceny rynkowe, ale i obecny stan nieruchomości. Oczywiście jest bowiem, że ustalając wartość danych składników majątkowych na potrzeby dokonania podziału majątku wspólnego (bądź działu spadku) należy uwzględniać stan tych przedmiotów w chwili orzekania (podobnie T. Smoczyński, System prawa prywatnego, Tom 11 Prawo rodzinne i opiekuńcze pod red. T. Smoczyńskiego, Warszawa 2009, s. 520; J. Kremis, System Prawa Prywatnego, Tom 10 Prawo spadkowe pod red. B. Kordasiewicza, Warszawa 2009, s. 748; M. Sychowicz, Komentarz do kodeksu rodzinnego i opiekuńczego pod red. K. Piaseckiego, Warszawa 2006, s. 261; A. Stempniak, Postępowanie o dział spadku, Warszawa 2006, s. 188; T. Żyznowski, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego pod red. H. Doleckiego i T. Wiśniewskiego, Tom III, Warszawa 2011, s. 441).

Błędny jest natomiast rozpowszechniony pogląd, że wartość przedmiotów wchodzących w skład majątku wspólnego (spadku) ustala się z uwzględnieniem ich stanu w chwili ustania wspólności ustawowej (otwarcia spadku). Stanowisko takie nie tylko nie znajduje żadnego oparcia w obowiązującym stanie prawnym, ale jest też sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania i w konkretnych sytuacjach może prowadzić do wydania rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia. Przykładowo, jeżeli uczestniczącej w podziale osobie przypadłby składnik majątkowy, który według obecnego stanu przedstawia znacznie wyższą wartość (np. podziałowi podlegałaby dorosła krowa, która w chwili otwarcia spadku była cielakiem, albo podziałowi podlegałaby nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym, która w chwili otwarcia spadku była niezabudowana), to osoba taka byłaby bezpodstawnie wzbogacona kosztem pozostałych osób, którym przypadłaby jedynie spłata ustalona według niższej wartości. Natomiast w wypadku, gdyby w wyniku podziału danej osobie przypadłby składnik przedstawiający według obecnego stanu znacznie niższą wartość (np. podziałowi podlegałby bardzo wyeksploatowany pojazd mechaniczny, który w chwili otwarcia spadku był pojazdem nowym albo podziałowi podlegałaby nieruchomość lokalowa, która po otwarciu spadku została zniszczona przez pożar), to osoba ta byłaby pokrzywdzona w stosunku do innych osób, którym należałaby się spłata w wysokości znacznie wyższej niż rzeczywista wartość podlegającego podziałowi składnika majątkowego.

Zwrócić również należy uwagę na to, że w ramach podziału majątku wspólnego (działu spadku) dane składniki majątkowe mogą zostać sprzedane (dobrowolnie przez samych małżonków (spadkobierców) bądź w drodze licytacji publicznej w razie zarządzenia sprzedaży przez sąd), a pochodzące ze sprzedaży środki byłyby podzielone między małżonków (spadkobierców). Oczywiście jest, że cena sprzedaży odpowiadałaby wówczas aktualnemu stanowi zbywanej rzeczy, a nie odnosiłaby się do stanu rzeczy z chwili ustania wspólności (otwarcia spadku).

Wbrew sformułowanym zarzutom, w celu ustalenia wartości nieruchomości nie było zatem potrzeby dopuszczenia dowodu z nowej opinii biegłego, ani uzupełnienia opinii już sporządzonej. W piśmie z dnia 6 listopada 2014 r. biegły wyjaśnił bowiem, że stan lokalu stwierdzony podczas oględzin w dniu 4 czerwca 2014 r. odpowiada stanowi przyjętemu przy sporządzaniu opinii pisemnej. W konsekwencji, ustalona wartość lokalu odpowiada wartości rynkowej z uwzględnieniem obecnego stanu. W dacie orzekania opinia zachowała przy tym swoją aktualność, albowiem od czasu jej sporządzenia nie upłynął termin roku, o którym mowa w art. 156 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r., poz. 518 z późn. zm.).

Dodać należy, że innego sposobu ustalenia wartości nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego (spadku) nie mógłby uzasadniać ewentualny remont przeprowadzony już po ustaniu wspólności (otwarcia spadku) przez jednego z małżonków (spadkobierców). Zgodnie bowiem z art. 686 k.p.c., w postępowaniu o dział spadku (a na podstawie art. 567 k.p.c. odpowiednio w postępowaniu o podział majątku wspólnego) sąd może bowiem rozstrzygać o roszczeniach z tytułu poczynionych na spadek (majątek wspólny) nakładów.

Podkreślić przy tym należy, że roszczenia, o których mowa w art. 686 k.p.c. podlegają odrębnemu rozstrzygnięciu ze względu na swój szczególny charakter. O tego rodzaju roszczeniach, jak np. roszczeniach o zwrocie wydatków i nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny, sąd orzeka zaś wyłącznie na wniosek, a nie z urzędu (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 16 października 1997 r., II CKN 395/97, LEX nr 50532). Sąd jest wówczas związany granicami żądania, które powinno zostać określone w sposób precyzyjny, zgodnie z takimi samymi wymaganiami jak w wypadku złożenia pozwu (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r., II CKN 395/97, LEX nr 50532; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CSK 323/11, LEX nr 1164719). Pamiętać należy, że rozstrzygnięcie o roszczeniach wymienionych w art. 686 k.p.c. nie należy do istoty postępowania o dział spadku (podział majątku wspólnego), lecz następuje przy okazji tego postępowania, ale przy zastosowaniu reguł rządzących rozstrzygnięciem tych roszczeń w procesie (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 78/11, LEX nr 1129066), co oznacza również, iż dla zapewnienia postanowieniu pełnej jednoznaczności pożądane jest w razie uwzględnienia danego roszczenia jedynie w pewnym zakresie, dokładnie wskazywać, iż sąd żądanie częściowo oddał (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 138/11, Lex nr 1102653 oraz Biul. SN 2012/12).

W niniejsze sprawie - pomimo zasygnalizowania przez sąd potrzeby sformułowania roszczeń w sposób odpowiadających wymaganiom pozwu, a nawet wyznaczenia w tym celu odpowiedniego terminu - niesprecyzowane pozostały żądania uczestników W. P. (2) i J. N. dotyczące pożytków uzyskanych przez wnioskodawców z tytułu najmu lokalu i dzierżawy niezabudowanej nieruchomości rolnej, a także żądania uczestników postępowania O. B. i L. Ż. o rekompensatę za korzystanie przez wnioskodawców z nieruchomości. Sąd doszedł przy tym do przekonania, że niesprecyzowanie roszczeń, o których mowa w art. 686 k.p.c., skutkujące brakiem możliwości ich rozpoznania (w szczególności wobec nieokreślenia żądanej kwoty) nie uzasadnia wydania zarządzenia o zwrocie pisma ze zgłoszeniem takiego roszczenia, lecz powinno prowadzić do uznania zgłoszenia roszczeń za procesowo bezskuteczne. Przyjęcie odmiennego poglądu, a więc o potrzebie wydania zarządzenia o zwrocie pisma, podlegającego zażaleniu tak jak w wypadku zarządzenia o zwrocie pozwu, mogłoby bowiem zachęcać do zgłaszania kolejnych niesprecyzowanych roszczeń uczestników postępowania, których celem byłoby jedynie tamowanie biegu postępowania. Zwrócenie przez sąd rozpoznający sprawę uwagi na konieczność właściwego sprecyzowania roszczeń w sposób wystarczający chroni zaś interesy uczestników postępowania.

W toku niniejszego postępowania jedynie wnioskodawcy sformułowali roszczenia, o których mowa w art. 686 k.p.c., w sposób umożliwiający ich merytoryczne rozpoznanie. Chodzi o roszczenia dotyczące zwrotu kosztów pogrzebu

M. B., wykonania grobowca dla M. B. oraz wymiany parapetów w lokalu mieszkalnym przy ul. (...). Wszystkie z wymienionych roszczeń Sąd uznał jednak za bezzasadne.

Koszty pogrzebu M. B. niewątpliwie należały do długów spadkowych (art. 922 § 3 k.c.). Wnioskodawcy nie wykazali jednak, aby faktycznie ponieśli wymienione koszty w jakimkolwiek zakresie, a zatem Sąd w całości oddalił ich żądania, orzekając jak w punkcie VI sentencji postanowienia.

Wyjaśnić przy tym należy, że wnioskodawcy nie skierowali roszczenia w tym zakresie wobec uczestnika postępowania J. N., formułując je jeszcze przed wezwaniem go do udziału w sprawie. W stosunku do T. N., wobec którego roszczenie takie zostało przez wnioskodawców zgłoszone, wniosek został zaś odrzucony.

Żądanie zwrotu kosztów wykonania grobowca dla M. B. (w łącznej wysokości 10.500 zł) Sąd uznał natomiast co do zasady za niedopuszczalne. Do długów spadkowych należą bowiem tylko koszty pogrzebu spadkodawcy, w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku (art. 922 § 3 k.c.). Wnioskodawcy nie próbowali nawet wykazać, że ewentualne postawienie granitowego grobowca za kwotę 10.500 zł (według cen z 2002 r.) odpowiadało przyjętym zwyczajom. Przede wszystkim jednak postawienie nagrobka nastąpiło ponad pół roku po śmierci spadkodawcy, a zatem nie było kosztem pogrzebu w rozumieniu art. 922 § 3 k.c., stanowiąc jedynie wyraz osobistych chęci wnioskodawców, aby upamiętnić zmarłą bliską osobę. Poniesienie tego rodzaju kosztów nie uzasadnia natomiast kierowania żadnych roszczeń wobec innych spadkobierców.

Poza tym wnioskodawcy nie przedstawili dowodów potwierdzających fakt poniesienia wskazanych kosztów. Przedłożone duplikaty dowodów wpłat, jako dokumenty prywatne, potwierdzają jedynie, że osoba które je podpisała złożyła oświadczenie w nich zawarte (art. 245 k.p.c.), a zatem nie stanowią dowodu, iż wnioskodawcy faktycznie uiszcili wskazane w tych dowodach sumy. Nie sposób przy tym potraktować opisanych dokumentów jako pokwitowań w rozumieniu art. 462 k.c. stanowiących dowód spełnienia świadczeń pieniężnych. Z oświadczenia E. M., która duplikaty dowodów wpłat wystawiła, wynika bowiem, że sporządziła je na podstawie notatek wnioskodawcy, a nie na podstawie własnej pamięci lub posiadanej przez siebie dokumentacji. Dlatego też, Sąd odmówił wymienionym dokumentom mocy dowodowej.

Ze wskazanych przyczyn (braku odpowiednich dowodów) oddaleniu podlegało także żądanie zwrotu kosztów wymiany parapetów w lokalu mieszkalnym (w łącznej wysokości 1.200 zł), pomimo że co do zasady każdy ze spadkobierców zobowiązany jest ponosić wydatki związane z rzeczą wchodzącą w skład spadku (art. 207 w zw. z art. 1035 k.c.).

Dokonując podziału majątku wspólnego oraz działu spadku, jak w punkcie V sentencji postanowienia, Sąd kierował się zgodnymi wnioskami uczestników (art. 687 k.p.c.), przeznaczając wnioskodawcy w całości nieruchomości gruntową położoną w P., a nieruchomości lokalową położoną we W. przy ul. (...) przyznając wnioskodawcom w równych udziałach.

Sąd miał na względzie, że w wyniku takiego podziału majątku wnioskodawcy otrzymali odpowiednie części spadku po A. B. (byli spadkobiercami w 1/2 części).

Potrzeba rozliczeń dotyczyła natomiast majątku spadkowego po M. B.. Przyjęta na potrzeby rozliczenia, a więc uwzględniająca wypłacone środki z rachunków bankowych, wartość tego majątku wyniosła 231.245,65 zł (1/2 z 251.000 zł wartości nieruchomości przy ul. (...); 5/8 z 100.000 zł wartości nieruchomości w P.; 43.245,65 zł środków zgromadzonych na rachunkach bankowych).

Stosownie do wielkości udziałów w spadku każdemu ze spadkobierców powinien zatem przypaść majątek o następującej wartości:

- W. P. (1) (1/10 udziału) majątek o wartości 23.124,565 zł,
- L. P. (1/2 udziału) majątek o wartości 115.622,825 zł,

- W. P. (2) (3/20 udziału) majątek o wartości 34.686,8475 zł,
- O. B. (1/10 udziału) majątek o wartości 23.124,565 zł,
- L. Ż. (1/10 udziału) majątek o wartości 23.124,565 zł,
- J. N. (1/20 udziału) majątek o wartości 11.562,2825 zł.

Wartość majątku otrzymanego w wyniku podziału, z uwzględnieniem zaliczenia na poczet udziałów wnioskodawców środków zgromadzonych na rachunkach bankowych, wynosiła natomiast:

- w wypadku W. P. (1) - 146.872,825 zł (21.622,825 zł środków z rachunków bankowych, 62.500 zł wartości udziału w nieruchomości w P., 62.750 zł wartości udziału w nieruchomości przy ul. (...)),
- w wypadku L. P. - 84.372,825 zł (21.622,825 zł środków z rachunków bankowych, 62.750 zł wartości udziału w nieruchomości przy ul. (...)).

Z powyższych wyliczeń wynika, że w dokonanym podziale jedynie wnioskodawca otrzymał majątek przekraczający wartość przypadającego mu udziału. Dlatego też, spoczywa na nim obowiązek spełnienia następujących świadczeń pieniężnych:

- na rzecz L. P. kwoty 31.250 zł tytułem dopłaty,
- na rzecz W. P. (2) 34.686,85 zł tytułem spłaty,
- na rzecz O. B. kwoty 23.124,56 zł tytułem spłaty,
- na rzecz L. Ż. kwoty 23.124,56 zł tytułem spłaty,
- na rzecz J. N. kwoty 11.562,28 zł tytułem spłaty.

Zaznaczyć przy tym należało, że z czynności procesowych wnioskodawczyni nie wynikało, aby zrzekła się uprawnienia do ewentualnej spłaty (dopłaty), a zatem również na jej rzecz podlegała zasądzeniu od wnioskodawcy odpowiednia dopłata.

Na podstawie art. 212 § 3 k.c. Sąd ustalił termin roku na uiszczenie dopłat i spłat przez wnioskodawcę oraz określił wysokość odsetek za opóźnienie jako odsetki ustawowe. Wskazany termin jest przy tym wystarczająco długi, aby pozwolić wnioskodawcy na dobrowolną zapłatę, oraz na tyle krótki, że należycie uwzględni interesy wnioskodawczyni oraz pozostałych uczestników postępowania, gdyż zasądzone na ich rzecz sumy pieniężne nie utracą w tym czasie swojej ekonomicznej wartości.

Sąd oddalił żądania wnioskodawców oraz uczestników postępowania W. P. (2) i J. N. o zwrot kosztów postępowania, mając na względzie, że zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c., każdy uczestnik postępowania nieprocesowego ponosi koszty związane ze swym udziałem. Interesy wnioskodawców i uczestników postępowania nie były zaś sprzeczne w rozumieniu art. 520 § 2 i 3 k.p.c. (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2010 r., III CZ 46/2010, OSNC 2011/7-8/88).

W związku z poniesieniem przez Skarb Państwa tymczasowo wydatków w łącznej kwocie 6.693,60 zł (tj. 3.713,65 zł kosztów tłumaczenia pism z języka polskiego na język rosyjski; 2.954,95 zł wynagrodzenia biegłego sądowego; 25 zł opłaty za uzyskanie informacji z banku) Sąd na podstawie art. 113 u.k.s.c. oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 13 § 2 i art. 520 § 2 k.p.c. orzekł o obowiązku poniesienia tych kosztów przez uczestników postępowania odpowiednio do stopnia zainteresowania każdego z nich w wyniku postępowania. Sąd przyjął przy tym, że stopień zainteresowania każdego uczestnika był adekwatny do wysokości udziału przysługującego mu w podlegającym rozliczeniu majątku.

Wartość całego majątku wynosiła 394.245,65 zł, obejmując nieruchomości lokalową o wartości 251.000 zł, nieruchomości gruntową o wartości 100.000 zł oraz środki na rachunkach bankowych w wysokości 43.245,65 zł, z czego wartość spadku po M. B. wynosiła 231.245,65 zł.

Wartość udziałów poszczególnych uczestników wynosiła zatem po zaokrągleniu:

- 45 % wartości majątku w wypadku L. P. (przysługiwał jej udział warty 178.372,825 zł, tj. połowa udziału w spadku po M. B. o wartości 115.622,825 zł oraz 1/4 udziału w nieruchomości lokalowej wynikająca z dziedziczenia po A. B. o wartości 62.750 zł),

- 31 % wartości majątku w wypadku W. P. (1) (przysługiwał mu udział warty 123.374,565 zł, tj. 1/10 udziału w spadku po M. B. o wartości 23.124,565 zł, 1/4 udziału w nieruchomości lokalowej wynikająca z dziedziczenia po A. B. o wartości 62.750 zł oraz 3/8 udziału w nieruchomości gruntowej wynikające z dziedziczenia po A. B. o wartości 37.500 zł),

- 9 % wartości majątku w wypadku W. P. (2) (przysługiwał jej udział w spadku po M. B. w wysokości 3/20 części o wartości 34.686,8475 zł),

- 6 % w wypadku O. B. (przysługiwał mu udział w spadku po M. B. w wysokości 1/10 części o wartości 23.124,565 zł),

- 6 % wartości majątku w wypadku L. Ż. (przysługiwał jej udział w spadku po M. B. w wysokości 1/10 części o wartości 23.124,565 zł),

- 3 % wartości majątku w wypadku J. N. (przysługiwał mu udział w spadku po M. B. w wysokości 1/20 części o wartości 11.562,2825 zł).

Przyjmując, że jednemu procentowi udziału w majątku powinna odpowiadać kwota 66,936 zł z poniesionych tymczasowo wydatków, uczestnicy powinny zwrócić Skarbowi Państwa następujące kwoty:

- L. P. kwotę 3.012,12 zł

- W. P. (1) kwotę 2.075,01 zł

- W. P. (2) kwotę 602,42 zł

- O. B. kwotę 401,62 zł

- L. Ż. 401,62 zł

- J. N. kwotę 200,81 zł.